EBA

Vi bygger en **bærekraftig** framtid

Innhold

1. En bærekraftig boligpolitikk 3

2. Samfunn 5

3. Områdeutvikling 11

4. Bokvalitet 21

5. Byggefasen - gjennomføring 22

6. Finansiering 22

1 / En bærekraftig boligpolitikk

■ Bærekraftutfordringene globalt, nasjonalt, regionalt og lokalt står sentralt i EBA sin boligpolitikk. Bygge - og anleggsvirksomheten står fortsatt for mye av CO2-utslippene i byene våre, men gjennom nye krav og insentiver til fossilfrie- og utslippsfrie byggeplasser er utslippene nå på vei ned. Videre arbeid med krav til fossilfrie byggeplasser er derfor viktig.

Politikere og myndigheter sentralt og lokalt har ansvaret for regelverk, rammebetingelser, reguleringer og bestillinger. Det er stor vilje til samarbeid med næringen ved utformingen av regelverket knyttet til bygg, transport og arealplanlegging. Hensiktsmessig planlegging og lokalisering av bo- og arbeidsmiljøer kan være med på å begrense klimagassutslippene.

Den viktigste forventningen til politikere og myndigheter ligger i utformingen av rammebetingelser som sikrer en stabil og forutsigbar investering i fremtidens boligbygg.

FNs bærekraftsmål gir en felles arbeidsplan som skal oppnås. Den består av tre dimensjoner: **Økonomi, miljø og sosiale forhold.** Det er sammenhengen mellom disse tre som avgjør om noe er bærekraftig. EBA jobber målrettet innen de tre dimensjonene for at bransjen skal være mest mulig bærekraftig.

Stortingsmeldingen om bærekraftsmålene (Meld. St. 24) understreker behovet for samstemthet mellom hva vi gjør i Norge og ellers i verden. Selv "nasjonale næringer" har globale koblinger. Derfor har tiltak i Norge – også i næringslivet – betydning for bærekraftsmålene.

EBA har valgt ut disse 12 av de 17 som er relevante for byggsektoren og som vil bidra til å oppfylle FNs bærekraftmål med forslag til tilhørende tiltak. Vi vil prioritere disse 5 bærekraftsmålene:

Mål 3 / GOD HELSE

TILTAK:

- Bruke bygningsprodukter frie for helse- og miljøfiendtlige stoffer.
- Bidra til økt grad av fossilfrie byggeplasser og transport.
- Fjerne potensielle utslippskilder på byggeplassen.
- Tilstrebe å bruke miljøvennlige oppvarmingskilder på brakkerigg og byggeplass.
- Tilrettelegge for at de som jobber på byggeplassen velger miljøvennlige fremkomstmidler (ladestasjoner etc.)

Mål 5 / LIKESTILLING MELLOM KJØNNENE

TILTAK:

- Bevisstgjøre og formidle kunnskap til næringen for nulltoleranse av alle former for diskriminering av kvinner.
- Øke kvinneandel i styrer og alle på beslutningsnivåer.
- Følge Likestillings- og diskrimineringsombudets «Håndbok for arbeidslivet. Likestilling og mangfold».
- Arbeide for kontraktskrav om separate garderober på byggeplasser.
- Utvikle veiledere og eventuelt kurs, samt etablere nettverk for deling av erfaringer.

Mål 7 / REN ENERGI FOR ALLE

TILTAK:

- Bidra til å fjerne fossil oppvarming gjennom å påvirke utbyggere og byggherrer til å bruke alternative løsninger (solceller, varmepumper, energibrønner, etc.).

Mål 8 / ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

TILTAK:

- Stille seriøsitetskrav i kontrakter både med byggherrer og underentreprenører.
- Bruke seriøsitetsregister (f.eks. Startbank).
- Ha oversikt over underleverandører og følge opp gjennom revisjoner.
- Innen 2030 oppnå full og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle kvinner og menn, deriblant ungdom og personer med nedsatt funksjonsevne, og oppnå lik lønn for likt arbeid.
- Bidra til å tilby gode lærlingeplasser.

Mål 9 / INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

TILTAK:

- Bidra til å omstille næringen til å bli mer bærekraftig, med mer effektiv bruk av ressurser og større anvendelse av rene og miljøvennlige teknologiformer og prosesser, der man gjør en innsats etter egen evne og kapasitet.
- Ta i bruk nye innovative løsninger, få næringen til å dele erfaringer.

Mål 11 / BÆREKRAFTIG BYER OG SAMFUNN

TILTAK:

- Følge Håndbok for bærekraftig stedsutvikling.
- Bidra til variert knutepunktsutbygging og variert utbygging av boliger.
- Anbefale å innføre ledelsessystem for bærekraftig utvikling i lokalsamfunn (f.eks. BREEAM Communities, CEEQUAL og NS-EN ISO 37101).

Mål 12 / ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

TILTAK:

- Kun kjøpe bygningsprodukter uten innhold av helse- og miljøfarlige stoffer.
- Kreve at rådgivere utarbeider plan for hvordan materialene kan demonteres og gjenbrukes ved ombygging eller rivning og tilstrebe å finne løsninger og materialer som gir minst mulig avfall.
- Tilby utslippsfri og fossilfri byggeplass.
- Prioritere bygningsprodukter som har lave klimagassutslipp (dokumentert gjennom Environmental Product Declaration - EPD).

Mål 13 / STOPPE KLIMAENDRINGNE

TILTAK:

- Tilby BREEAM NOR sertifisert bygg til kundene.
- Tilby fossilfri byggeplass (inkludert fossilfri transport til/fra byggeplass).
- Foreslå utredning om hva takflatene kan og bør brukes til (f.eks. solceller, grønne tak), energiproduksjon til kundene.
- Prioritere bygningsprodukter som har lave klimagassutslipp (dokumentert gjennom EPD (Environmental Product Declaration).

Mål 14 / LIV UNDER VANN

TILTAK:

- Fjerne potensielle utslippskilder på byggeplasser.

Mål 15 / LIV PÅ LAND

TILTAK:

- Vektlegge biologisk mangfold og økosystemer ved planlegging av byggeprosjekter (riggplan osv.).
- Stille krav om at fremmede arter ikke innføres (kontroll av leveranser til byggeplass fra utlandet).

Mål 16 / FRED OG RETTFERDIGHET

TILTAK:

- Bidra til å fjerne alle former for korrupsjon og bestikkelser, gjennom veiledere og kurstilbud.
- Tilby bistand og veiledning for implementering av ledelsessystemer for antikorrupsjon (f.eks. NS-ISO 37001 Antikorrupsjon).

Mål 17 / SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

TILTAK:

- Stimulere til og fremme velfungerende samarbeid mellom det offentlige og private. På grunnlag av erfaringene man høster fra dette samarbeidet kan man utarbeide strategier for å nå de målene man har satt seg.

EBAs mål er at byggenæringen sammen med myndighetene skal være en næring som danner grunnlaget for attraktive bomiljø, miljøvennlige valg og bærekraftig utvikling.

Derfor mener EBA at:

- EBA må sikre at det bygges nok boliger til å møte fremtidens befolkningsvekst.
- Det må utvikles verktøy for innføring av bærekraftige løsninger i bransjen for å kunne måle effekten av disse.
- Eksisterende verktøy som bidrar til bærekraftig omstilling, må bli mer kjent og brukes av bransjen.
- Vi skal bidra til å utforme konkrete anbefalinger på hvordan digitalisering kan bidra til nye bærekraftige løsninger.
- Vi må fremme og hjelpe til med å gjennomføre gode og bærekraftige løsninger gjennom hele verdikjeden.

2 / Samfunn

■ EBA mener at boligpolitikk - og kommunenes håndtering av boligpolitikken, er en viktig del av samfunnsplanleggingen og samfunnsutviklingen i Norge i dag. Sterk befolkningsvekst og klimaendringer tvinger frem en mer konsentrert og arealeffektiv boligbygging, og et behov for en ny og mer effektiv infrastruktur samt et behov for nytenking innen materialbruk og energiløsninger. Mål, regelverk og incentiver må utformes slik at boligmassen blir en betydelig bidragsyter frem mot nullutslippssamfunnet.

Det må være et felles mål for myndigheter og næringen å tilrettelegge for at det bygges et tilstrekkelig antall boliger på rett sted (knutepunktsutbygging) med riktig kvalitet og pris for alle grupper i samfunnet. EBA mener at boligen skal tilfredsstille alle behovene gjennom livet til mennesket/beboerne. Derfor er det viktig at man tenker fleksibilitet i planleggingen av boliger og boligområder, noe som er i tråd med tanken om sirkulærøkonomi. Vi skal tilrettelegge for at våre medlemsbedrifter skal levere gode og lønnsomme prosjekter.

Vi skal arbeide for å finne nye løsninger for å oppgradere den eksisterende boligmassen (f.eks. universell utforming, miljø og energitiltak). Dette bør gjøres gjennom finansieringsmodeller og offentlige støtteordninger.

Derfor mener EBA at:

- Statlige retningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging må legge til rette for økt boligbygging.
- Det må utvikles standarder for miljøberegning.
- Vi må sette den sirkulære økonomien på dagsorden.
- Det må lages statlige retningslinjer for regelverket ved mva. og utbygging.

3 / Områdeutvikling

■ EBA mener at god områdeplanlegging, kvalitet på utført arbeide, arkitektur, og bokvalitet er viktige parametere for å skape gode bomiljø.

Boligene utgjør en stor del av det synlige by- og landskapsbildet vårt. Hvordan boligene påvirker i det offentlige rom har betydning for langt flere enn de som bor der. De skal tilfredsstille både innvendige og ytre behov. Kommunikasjon, nærhet, og livet mellom bygningene må fungere hele døgnet året rundt. Gode transportmuligheter mellom bolig og arbeidsplass er avgjørende for å sikre et effektivt bolig- og arbeidsmarked. Det skal gis muligheter for at folk kan gå eller bruke sykkel, men også der avstandene er lengre må man tilrettelegge for gode kollektive løsninger. Behovet for transportløsninger som privatbiler, yrkestransport o.l. vil fortsatt være tilstede, men overgangen til andre og mer miljøvennlige transportmidler må i større grad medtas i planleggingen. Derfor er god samordning mellom lokalisering av boområder, næringsarealer og samferdselsløsningen viktig.

EBA jobber for at regelverket ved utbyggingsavtaler og merverdiavgift i forbindelse med infrastruktur må bli tydeligere og mer forutsigbart og praktiseres likt i alle kommuner.

EBA tar ansvar som en aktiv part i næringen, fra initiering og planlegging til gjennomføring av bærekraftig boligbygging, infrastruktur og utvikling av lokalsamfunn.

Derfor mener EBA at:

- Man må ha en helhetlig utvikling av områder hvor alle krav og behov er medtatt.
- Rammebetingelsene må sikre økt planreserve i attraktive områder.
- Regionplaner og kommuneplaner må bli forpliktende og ha lengre gyldighet.
- Det må innføres flere tidsfrister med rettsvirkning og med samlet krav til hele prosessen.
- Dagens regelverk er for uklart og skaper usikkerhet, spesielt knyttet til rekkefølgebestemmelsene og utbyggingsavtaler.
- Vi må jobbe for å finne alternative og miljøvennlige transportmidler for massetransport.

4 / Bokvalitet og boliger

■ For å sikre bokvalitet må regelverket for boligbygging gjøres mer funksjonsbasert og mindre detaljorientert. Bo- og boligkvalitet kan sikres gjennom omforent referanseprosjekter som boligutviklere, entreprenører og planmyndigheter sammen løfter frem. En slik tilnærming vil legge til rette for innovasjon og teknologisk utvikling.

Regelverket må slå fast grunnleggende behov knyttet til helse, miljø og sikkerhet. Funksjonsbaserte kvalitetskriterier vil lettere kunne tilpasses geografiske forskjeller og varierte behov hos ulike boligeiere eller leiere.

EBA mener at riktig material - og funksjonskrav er avgjørende for kvaliteten på våre boliger. Det er viktig at det utvikles standarder som beregner nye krav som kan være retningsgivende for materialvalg og løsninger.

Dette gir grunnlag for miljøberegninger som kan spesifiseres gjennom omforente krav og gi energieffektive løsninger som både sikrer miljøet og bokvaliteten i våre boligprosjekter.

Byggekostnadene ved utbygging av boliger består av mange ulike faktorer. Størst mulig forutsigbarhet rundt alle kostnadselementene er avgjørende for å få til økt boligbygging, enten det dreier seg om rekkefølgebestemmelser, utbyggingsbidrag, mva., krav i teknisk forskrift eller lokale krav. En annen vesentlig kostnad er tiden det tar fra tomteinvestering til ferdig regulering.

Derfor mener EBA at:

- Regelverket for boligbygging må gjøres mer funksjonsbasert og mindre detaljorientert.
- Omforente referanseprosjekter som boligutviklere, entreprenører og planmyndigheter utarbeider må løftes frem for å fremme innovasjon og teknologisk utvikling.
- Det må utvikles standarder som kan beregne nye krav som kan være retningsgivende for materialvalg på et objektivt grunnlag.
- Det må være størst mulig forutsigbarhet rundt alle kostnadselementene, og at vi kan kostnadsberegne tiden det tar fra tomteinvestering til ferdig regulering.

5 / Byggefasen – gjennomføring

■ I byggefasen avgjøres mye av kvaliteten på boligen. Samspill med nærmiljø og myndigheter underveis i prosjektet er avgjørende for at lønnsomheten og kvaliteten i prosjektet blir riktig, derfor er det viktig med en god og ryddig dialog underveis i prosessen. Næringen må bidra til kontinuerlig videreutvikling av produkter, kunnskap, og levere prosjekter med god kvalitet og høy teknisk standard med fokus på bærekraft og miljø.
Næringen har ansvar for å tilstrebe kvalitetsforbedringer gjennom innovasjon, standardisering og involvering i alle prosjektets faser.

Seriøsitet
EBA jobber for å gjøre det enklere å være seriøs og vanskeligere å være useriøs. Bygge- og anleggsnæringen har betydelige utfordringer knyttet til arbeidsmarkedskriminalitet og useriøse aktører. EBA samarbeider med myndigheter, kunder og bedrifter for å bidra til en respektert næring med like konkurransevilkår. Systematisk arbeid med etterlevelse reduserer risikoen for brudd på lover og regler.

Rekruttering
Prosjektene står i kø for bygge- og anleggsnæringen i årene som kommer. Skal vi klare å møte den økte etterspørselen, vil norske entreprenører være avhengig av en solid og stor grunnstamme av egne lærlinger, fagarbeidere, fagteknikere, ingeniører og arkitekter. Konkurransen om kontrakter innen både bygg og anlegg blir stadig tøffere. EBA mener det offentlige må stimulere til og legge til rette for inntak av lærlinger for å få tildelt større offentlige kontrakter.

Utslipp
Byggenæringen skal bygge, vedlikeholde og drifte bygg og anlegg for det norske samfunnet.

Bygg, anlegg og infrastruktur har lang levetid og legger premisser for menneskers liv og virke i mange år framover. Global oppvarming gir store negative konsekvenser for folk og miljø.

Bygg-, eiendoms- og anleggssektoren bruker på verdensbasis nær 40 prosent av alle ressurser, herunder materialer og energi. 36 prosent av klimagassutslippene globalt kan skrives tilbake til byggesektoren.

EBA skal være en pådriver for miljøbevissthet i næringen og være en del av det grønne skiftet. EBA arbeider med å redusere klimagassutslippene i næringen.

Avfall
Kartlegging og sortering av farlig avfall bidrar til reduksjon av utslipp av helse- og miljøfarlige kjemikalier. Det er imidlertid viktig å ha oppmerksomhet omkring hvilke stoffer vi i utgangspunktet tar i bruk i bygg anlegg. Man må begrense bruken av farlige stoffer og kjemikalier til tilfeller der de er helt nødvendige. I slike tilfeller bør bruken være kjent og det bør være prosedyrer for forsvarlig bruk, håndtering og sanering/avhending.

EBA jobber aktivt med myndighetene i deres arbeid med kravstilling til "avfallsfrie" byggeplasser. Sirkulærøkonomi - en bærekraftig sanering av eksisterende bygningsmasse bidrar til ombruk og gjenvinning av materialer.

BIM - Building information modeling
BIM har blitt en naturlig del av den norske byggenæringen, og Norge har en viktig rolle i å forme den videre utviklingen. BIM forutsetter at man deler informasjon og godt samspill i hele verdikjeden. Bruk av VDC (Virtual Design and Construction) som metode sprer om seg. Det krever kompetanse hos alle aktører og at kontraktene legger opp til samspill og informasjonsdeling.

EBAs BIM/VDC -utvalg fungerer som en møteplass og som et diskusjonsforum for at næringen skal ta i bruk elektroniske verktøy med tilhørende prosesser. Dette skal bidra til bedret produktivitet, kvalitet og lønnsomhet i hele verdikjeden innen bygg- og anleggsnæringen. Vi ønsker å være premissgivere og å samarbeide med relevante aktører for å bidra til utvikling.

Derfor mener EBA at:

- Vi må lære av feil i egen og andres portefølje. Vi må være villige til å dele mer.
- Kontroller og tilsyn må være effektive og risikobaserte.
- Vi må jobbe for å sikre like konkurransevilkår gjennom lovgivning, informasjon, konkurransegjennomføringsverktøy og kontroll.
- Bedriftene må levere kvalitet i alle ledd fra produksjon til ferdig bygg.
- Seriøsitet og riktig kompetanse i alle ledd er viktig.
- Medlemsbedriftene må ha som målsetting å ha tilstrekkelig tilgang på kvalifisert arbeidskraft fra alle utdanningsnivåer gjennom økt rekruttering.
- Bedrifter må bruke lærlinger.
- Det skal være minst mulig avfall og utslipp fra byggeplassen.
- Vi må ta i bruk ny teknologi og utvikle tiltak som bidrar til at næringen reduserer utslipp og avfall fra byggeplassene.
- Vi må velge fleksible løsninger og materialer som kan gjenbrukes.
- Det må innføres en "ny byggeprosess" i Norge, hvor bruk av BIM/VDC er sentralt. Denne må baseres på prosessinnovasjon med nye krav og muligheter i næringen.

6 / Finansering

■ EBA mener det en viktig sikkerhet for boligeierne og for bankene at boligkjøperne har tilstrekkelig egenkapital. Samtidig bør bankene ha mulighet til å hjelpe flere som til tross for lav egenkapital har et fremtidig inntektspotensiale som skaper betjeningsevne for lån. Boligmarkedet er en avgjørende stabiliserende faktor for Norsk økonomi generelt og for mange husholdninger individuelt. Det bør fortsatt være et mål om at flest mulig bør eie boligen de bor i. Samtidig må de i samfunnet som har midlertidig behov for bolig få dekket dette gjennom et regulert leiemarked. Utleie er også en viktig inntektskilde for å kunne finansiere egen bolig for mange boligeiere.

Derfor mener EBA at:

- Flere bør ha muligheten til å kjøpe sin egen bolig.
- Vi må fokusere mere på førstegangskjøpere.
- Utleiemarkedet bør styrkes (og reguleres).
- Vi bør ha lav beskatning på boliger.
- Vi må ha tilskuddsordninger for førstegangskjøpere som vil inn på markedet.

Entreprenørforeningen - Bygg og Anlegg
Middelthuns gate 27, 0368 Oslo,
Postboks 5485 Majorstuen 0305 Oslo,
Tel: 2308 7500
E-post: firmapost@eba.no

www.eba.no

EBA
ENTREPRENØRFORENINGEN
BYGG OG ANLEGG